Lakivaliokunnalle
9.2.2021

Johannes Leppo
Lainsäädäntöneuvos
Valtioneuvoston kanslia

Valiokunnan asiassa U 55/2020 vp järjestämässä kuulemisessa nousi tänään esiin kysymys yksityisoikeudellisesta yhteistyöstä, jota uusi kauppa- ja yhteistyösopimus ei kata.

Kuten suullisesti kokouksessa totesin, EU:n ja UK:n välillä oli tulevaa suhdetta koskeneiden neuvottelujen alusta lähtien selvää, että yksityisoikeudellinen yhteistyö jää nyt päättyneiden neuvottelujen ulkopuolelle. Tämä linjaus tehtiin jo osapuolten yhteisessä poliittisessa julistuksessa tulevan suhteen puitteista marraskuussa 2019, eikä yleisten asioiden neuvoston helmikuussa 2020 hyväksymään EU:n neuvottelumandaattiin sisältynyt yksityisoikeutta koskevia kirjauksia. EU:n ja UK:n tuleva yhteistyö tulee näin ollen perustumaan etenkin asiaa koskeville yleisille kansainvälisille sopimuksille, joista osaan (kuten Luganon sopimus) UK:n on niin halutessaan vielä erikseen pyrittävä liittymään.

1.2.2020 voimaan tulleella erosopimuksella katetaan kuitenkin tietyt yksityisoikeudelliset sopimukset, prosessit ja tilanteet, jotka on tehty tai jotka ovat käynnistyneet tai toteutuneet ennen siirtymäkauden päättymistä 31.12.2020.

Kopioin tämän päivän aikana pyydettynä lisäselvityksenä oheen otteen 29.1.2020 laaditusta valtioneuvoston muistiosta ”Erosopimuksen artiklakohtainen esittely” (VNEUS2020-00044), joka on lähetetty eduskunnalle erosopimusta koskeneen selvityksen EJ 22/2019 vp liitteenä. Kopioin lisäksi oheen erosopimuksen ao. artiklatekstit kokonaisuudessaan.

Toimivaltaisena ministeriönä oikeusministeriö täydentää tänään sovitusti tätä vastaustani tarvittavilta osin sekä erosopimuksen että etenkin asian nykytilan ja UK:n kanssa jo vireillä tai suunnitteilla olevan tulevan yksityisoikeudellisen yhteistyön osalta.

OTE MUISTIOSTA EROSOPIMUKSEN ARTIKLAKOHTAINEN ESITTELY

”VI Osasto: Vireillä oleva oikeudellinen yhteistyö siviili- ja kauppaoikeuden alalla (66-69 artiklat)

Johdanto

Osasto sisältää kansainvälistä yksityis- ja prosessioikeutta sekä viranomaisten välistä siviilioikeuden alan yhteistyötä koskevat siirtymämääräykset.

Artiklakohtainen esittely

66 Artikla. Artiklassa määrätään EU:n lainvalintaa koskevien säädösten soveltamisesta UK:ssa. Sopimusvelvoitteisiin sovellettava laki määräytyy Rooma I –asetuksen mukaan, jos sopimus on tehty ennen siirtymäkauden päättymistä. Muihin kuin sopimusvelvoitteisiin sovellettava laki määräytyy 24(58) Rooma II –asetuksen mukaan, jos vahingon aiheuttanut tapahtuma on sattunut ennen siirtymäkauden päättymistä.

67 Artikla. Artikla koskee tuomioistuinten toimivaltaa sekä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa siviilioikeuden alaan kuuluvissa asioissa, joissa on liittymä UK:hon. Lisäksi artiklassa määrätään viranomaisyhteistyöstä.

Artiklan 1 kohdassa luetellaan välineet, joiden tuomioistuimen toimivaltaa koskevia säännöksiä sovelletaan oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille ennen siirtymäkauden päättymistä. Näistä keskeisimpiä ovat Bryssel I -asetus, jota sovelletaan yleisesti siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuluviin asioihin, Bryssel II a -asetus, jota sovelletaan avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeviin asioihin, sekä elatusapuasetus. *Artiklan 2 kohdassa* määrätään muun muassa ennen siirtymäkauden päättymistä vireille tulleissa oikeudenkäynneissä annettujen tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

Artiklan 3 kohdassa määrätään Bryssel II a –asetuksen ja elatusapuasetuksen soveltamisesta keskusviranomaiselle toimitettuihin pyyntöihin ja hakemuksiin. Kohdassa määrätään myös maksukyvyttömyysasetuksen soveltamisesta sanotussa asetuksessa tarkoitettuihin menettelyihin ja kanteisiin, sekä eurooppalaista maksamismääräystä ja vähäisiä vaatimuksia koskevien asetusten soveltamisesta. Kohdassa määrätään myös suojelutoimenpiteitä koskevien todistusten vastavuoroisesta tunnustamisesta. Lähtökohtaisesti asetuksia sovelletaan, jos menettely on tullut vireille ennen siirtymäkauden päättymistä. Asetusta suojelutoimenpiteiden tunnustamisesta sovelletaan kuitenkin vain, jos todistus suojelutoimenpiteestä on annettu ennen siirtymäkauden päättymistä.

68 Artikla. Artikla koskee viranomaisten välistä oikeusapua asiakirjojen rajat ylittävässä tiedoksiannossa ja todistelun vastaanottamisessa sekä siviilioikeudellisen verkoston puitteissa toteutettua yhteistyötä. Artiklassa lueteltuja EU-oikeuden mukaisia välineitä sovelletaan, jos oikeusapupyyntö on vastaanotettu siirtymäkauden aikana.

69 Artikla. Artiklassa määrätään muiden säädösten, muun muassa oikeusapua, sovittelua ja rikoksen uhreille suoritettavaa korvausta koskevien EU:n direktiivien, soveltamisesta ennen siirtymäkauden päättymistä vireille tulleissa tilanteissa. Esimerkiksi artiklan 1 kohdan c) alakohdan mukaan rikosuhrikorvauksia koskevaa direktiiviä sovelletaan, jos korvausasian päättävä viranomainen on vastaanottanut korvaushakemuksen ennen siirtymäkauden päättymistä".

EROSOPIMUKSEN ARTIKLATEKSTI

"66 Artikla

Sopimusvelvoitteisiin ja sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettava laki
Yhdistyneessä kuningaskunnassa on sovellettava seuraavaa:
a)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 593/2008 ([71]) on sovellettava sopimuksiin, jotka tehtiin ennen siirtymäkauden päättymistä;
b)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 864/2007 ([72]) on sovellettava vahinkotapahtumiin, jotka sattuivat ennen siirtymäkauden päättymistä.

67 Artikla

Tuomioistuinten toimivalta ja oikeudellisten päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano sekä tähän liittyvä keskusviranomaisten yhteistyö

1. Oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille ennen siirtymäkauden päättymistä, sekä sellaisiin oikeudenkäynteihin ja kanteisiin, jotka liittyvät ensiksi mainittuihin oikeudenkäynteihin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 ([73]) 29, 30 ja 31 Artiklan, asetuksen (EY) N:o 2201/2003 19 Artiklan tai neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 ([74]) 12 ja 13 Artiklan mukaisesti, Yhdistyneessä kuningaskunnassa samoin kuin jäsenvaltioissa, silloin kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, on sovellettava seuraavia säädöksiä ja säännöksiä:

a) asetuksen (EU) N:o 1215/2012 tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset;

b) asetuksen (EU) 2017/1001, asetuksen (EY) N:o 6/2002, asetuksen (EY) N:o 2100/94, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 ([75]) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/71/EY ([76]) tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset;

c) asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset;

d) asetuksen (EY) N:o 4/2009 tuomioistuimen toimivaltaa koskevat säännökset.

2. Tuomioiden, päätösten, virallisten asiakirjojen, tuomioistuimessa tehtyjen sovintojen ja sopimusten tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa on Yhdistyneessä kuningaskunnassa samoin kuin jäsenvaltioissa, silloin kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, sovellettava seuraavia säädöksiä ja säännöksiä:

a) asetusta (EU) N:o 1215/2012 on sovellettava sellaisten tuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, jotka on annettu ennen siirtymäkauden päättymistä vireille tulleessa oikeudenkäynnissä, virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu tai rekisteröity virallisina asiakirjoina ennen siirtymäkauden päättymistä, ja tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin, jotka on hyväksytty tai tehty ennen siirtymäkauden päättymistä;

b) asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä on sovellettava sellaisiin tuomioihin, jotka on jotka on annettu ennen siirtymäkauden päättymistä vireille tulleessa oikeudenkäynnissä, asiakirjoihin, jotka on laadittu tai rekisteröity virallisina asiakirjoina ennen siirtymäkauden päättymistä, ja sopimuksiin, jotka on tehty ennen siirtymäkauden päättymistä;

c) asetuksen (EY) N:o 4/2009 tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä on sovellettava sellaisiin päätöksiin, jotka on annettu ennen siirtymäkauden päättymistä vireille tulleessa oikeudenkäynnissä, tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin, jotka on hyväksytty tai tehty ennen siirtymäkauden päättymistä, ja virallisiin asiakirjoihin, jotka on tehty ennen siirtymäkauden päättymistä;

d) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 805/2004 ([77]) on sovellettava sellaisiin tuomioihin, jotka on annettu ennen siirtymäkauden päättymistä vireille tulleessa oikeudenkäynnissä, tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin, jotka on hyväksytty tai tehty ennen siirtymäkauden päättymistä, ja virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu ennen siirtymäkauden päättymistä, jos eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistamista on haettu ennen siirtymäkauden päättymistä.

3. Yhdistyneessä kuningaskunnassa samoin kuin jäsenvaltioissa, silloin kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, on sovellettava seuraavia säännöksiä:

a) asetuksen (EY) N:o 2201/2003 IV lukua on sovellettava pyyntöihin ja hakemuksiin, jotka vastaanottavan valtion keskusviranomainen tai muu toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut ennen siirtymäkauden päättymistä;

b)asetuksen (EY) N:o 4/2009 VII lukua on sovellettava tämän Artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuihin tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskeviin hakemuksiin sekä pyyntöihin, jotka vastaanottavan valtion keskusviranomainen on vastaanottanut ennen siirtymäkauden päättymistä;

c)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/848 ([78]) on sovellettava maksukyvyttömyysmenettelyihin sekä mainitun asetuksen 6 Artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin kanteisiin, jos pääasian käsittely on aloitettu ennen siirtymäkauden päättymistä;

d)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1896/2006 ([79]) on sovellettava eurooppalaisiin maksamismääräyksiin, joita on haettu ennen siirtymäkauden päättymistä; jos tällainen hakemus johtaa siihen, että menettely siirretään mainitun asetuksen 17 Artiklan 1 kohdan mukaisesti, menettely katsotaan tulleeksi vireille ennen siirtymäkauden päättymistä;

e)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 861/2007 ([80]) on sovellettava vähäisiä vaatimuksia koskeviin menettelyihin, joita koskeva hakemus on tehty ennen siirtymäkauden päättymistä;

f)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 606/2013 ([81]) on sovellettava todistuksiin, jotka on annettu ennen siirtymäkauden päättymistä.

68 Artikla

Vireillä olevat oikeudellisen yhteistyön menettelyt

Yhdistyneessä kuningaskunnassa sekä jäsenvaltioissa silloin kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan on sovellettava seuraavia säädöksiä:

a)Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1393/2007 ([82]) on sovellettava oikeudenkäynti- ja muihin asiakirjoihin, jotka jokin seuraavista tahoista on vastaanottanut ennen siirtymäkauden päättymistä tiedoksiantoa varten:

i) vastaanottava viranomainen;

ii) sen valtion keskusyksikkö, jossa tiedoksiannon on määrä tapahtua; tai

iii)diplomaattiset edustajat tai konsuliviranomaiset, postilaitokset tai vastaanottavan valtion oikeusviranomaiset, viranomaiset tai muut toimivaltaiset henkilöt, joita tarkoitetaan mainitun asetuksen 13, 14 ja 15 Artiklassa;

b)neuvoston asetusta (EY) N:o 1206/2001 ([83]) on sovellettava pyyntöihin, jotka jokin seuraavista tahoista on vastaanottanut ennen siirtymäkauden päättymistä:

i) pyynnön vastaanottanut tuomioistuin;

ii) sen valtion keskuselin, jossa todisteet on määrä vastaanottaa; tai

iii)mainitun asetuksen 17 Artiklan 1 kohdassa tarkoitettu keskuselin tai toimivaltainen viranomainen;

c)neuvoston päätöstä 2001/470/EY ([84]) on sovellettava pyyntöihin, jotka on otettu vastaan ennen siirtymäkauden päättymistä; pyynnön esittänyt yhteysviranomainen voi pyytää vahvistuksen pyynnön vastaanottamisesta seitsemän päivän kuluessa siirtymäkauden päättymisestä, jos sillä on epäilyksiä sen suhteen, vastaanotettiinko pyyntö ennen siirtymäkauden päättymistä.

69 Artikla

Muut sovellettavat säännökset

1. Yhdistyneessä kuningaskunnassa sekä jäsenvaltioissa, silloin kun asiassa on liittymä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, on sovellettava seuraavia säädöksiä:

a)neuvoston direktiiviä 2003/8/EY ([85]) on sovellettava oikeusapuhakemuksiin, jotka vastaanottava viranomainen on vastaanottanut ennen siirtymäkauden päättymistä. Hakemuksen lähettänyt viranomainen voi pyytää vahvistuksen hakemuksen vastaanottamisesta seitsemän päivän kuluessa

siirtymäkauden päättymisestä, jos sillä on epäilyksiä sen suhteen, vastaanotettiinko hakemus ennen siirtymäkauden päättymistä;

b) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2008/52/EY [86] on sovellettava, jos ennen siirtymäkauden päättymistä
   i) osapuolet ovat sopineet sovittelun käyttämisestä riidan syntymisen jälkeen;
   ii) tuomioistuin on päättänyt sovittelun aloittamisesta; tai
   iii) tuomioistuin on kehottanut asianosaisia käyttämään sovittelua;

c) neuvoston direktiiviä 2004/80/EY [87] on sovellettava hakemuksiin, jotka päättävä viranomainen on vastaanottanut ennen siirtymäkauden päättymistä.

2. Tämän sopimuksen 67 Artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 2 kohdan a alakohtaa on myös sovellettava niihin asetuksen (EU) N:o 1215/2012 säännöksiin, jotka tulevat sovellettaviksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla tehdyn Euroopan yhteisön ja Tanskan kuningaskunnan välisen sopimuksen [88] nojalla.

3. Tämän sopimuksen 68 Artiklan a alakohtaa on myös sovellettava niihin asetuksen (EY) N:o 1393/2007 säännöksiin, jotka tulevat sovellettaviksi oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tehdyn Euroopan yhteisön ja Tanskan kuningaskunnan välisen sopimuksen [89] nojalla.